

Prædiken til 23. søndag efter trinitatis

Matt. 22, 15-22

Jeg ved godt, at denne bibeltekst, eller rettere den ene sætning Giv Gud hvad Guds er, og kejseren hvad kejserens er – tit bruges til at diskutere ikke bare Gud og kejser, men også stat og kirke, religion og politik, diskutere, hvor grænserne går for de to, hvad deres domæner er, hvad de må, og hvad de skal holde sig til og holde sig fra.

Må man huse flygtninge i Brorsons kirke? - altså huse, ikke skjule, for deres pointe var jo netop at være synlige, så man vidste, hvor de var, og så de kunne gøre opmærksom på deres sag. Nu er de så enten sendt hjem eller lever i skjul rundt omkring. Om det er godt for dem, ved jeg ikke, men det er jo godt for os, for så er problemet skjult, og alt er ved det gamle. Men må man overhovedet huse flygtninge i kirken?

Og omvendt: træder politikere ikke langt over grænsen ved at møde op til en gudstjeneste i Tingbjerg for at støtte en præst, som har haft indbrud og i øvrigt bor i et – politisk skabt – indvandrerkvarter med mange muslimer? Når et indbrud fra i sommer fører til en politisk demonstration lige før kommunalvalget, kan man jo ikke undgå at spørge, om kirken her blev brugt til politisk aktion? Og må man det?

Må præster og kirkefolk blande sig i politik og hvordan, må politikere blande sig i kirken?

Det kan en prædiken ikke fortælle jer. Den handler ikke om, hvad man må, og slet ikke om, hvorvidt ”nogen” må det, de gør. Må ”de” det? Spørger vi sådan, er vi nemlig straks gået i den samme fælde som farisæerne.

Det er ikke et spørgsmål, man kan stille herinde. Her kan vi kun spørge til os selv, og så snart man siger: Må man? må de? så har man i sit hoved skabt nogle andre, nogen udenfor, nogen der ikke er en del af os, ikke som os. Og evangeliet forkyndes ikke for at skabe nye selvfærdige. Det skal ikke skille nogen ud, som ikke er her, og spørge om de må, hvad de gør, og det skal slet ikke lulle os, der er kommet herind, ind i en falsk uskyldighed. Som om det skal handle om dem, der ikke lige er her og ikke om jer eller os.

Sagen er jo, at vi herinde er politiske: vi går med ind i overvejelser over, hvad der er rigtigt og forkert, stemmer, tilkendegiver vores mening med krop og ord i de lange perioder mellem valgene. Vi er religiøse, eller kirkelige, for så vidt vi bestandig må overveje,

Udgivet af

Grundtvigsk Forum
Nr. 424. 118. årgang
November 2017
ISSN 0901-2214

hvad der giver mening, hvor den er, og lade os provokere af påmindelser om, at vores liv trækker væk fra det vi tror, fra den etik og tro vi har fået i arv. Vi har altså ingen at skyde skylden på, ingen at brokke os over. For ansvaret er vores, ligeså vel som andres. Vi beder politikere lægge rammer, vi kan leve i og med, et godt, og nogen gange brutalt arbejde, vi næppe selv ville have. Og så blander de sig i vores arbejde, og vi for øvrigt i deres, søndag efter søndag. Det håber jeg I har lagt mærke til, og hvis I ikke bryder jeg om det, så skal I skynde jer ud lige efter næste salme. Der beder vi nemlig særligt for lovgiverne, og det er da i højeste grad at blande sig i politik. Vi beder om, at de vil udøve deres magt til værn for de svage. Og om, at de må udøve ret og barmhjertighed. Men så tilføjer vi: hvis det er muligt! Ikke fordi de er umulige, men fordi vi vedkender os, at de er valgt til også at tage sig af ubarmhjertige opgaver, for selv vores barmhjertighed har sine grænser. Der er ondskab og urimelig ødelæggelse af vores eget og andres liv, som vi inderlig gerne vil beskyttes imod. Tilfælde, hvor vi helst ser, at der først udøves barmhjertighed, når vi er helt sikre på, at problemet er holdt langt væk fra vores døre, indkredset og indkapslet og meget gerne med brug af fysisk magt! Derfor siger vi i vores afmagt: Styr med barmhjertighed, hvis det er muligt. Der er ikke nogen politik, stat, styring, som vi ikke selv er en del af og ansvarlige for. Derfor kan jeg ikke give jer klare grænser mellem, hvad troen forholder sig til, og hvad politik forholder sig til. Det er ganske vist ofte prøvet. Med klare teoretiske linjer for

hvad kirke er og stat er, hvad der er tro, og hvad der er politik. Men de er der ikke, kan aldrig formuleres som program, uden at det går galt. For både politik og religion er en del af livet, og livet bevæger sig, så den grænse, der sættes den ene dag, kan vise sig ødelæggende den næste dag, for den slags afgøres kun i den konkrete situation, og i hver eneste. Med et ondskabsfuldt eksempel. En politiker holdt en gang en tale til katolske biskopper, hvor han formulerede en aftale om en arbejdsdeling. Han sagde: I tager jer af menneskets evige salighed, vi skal sørge for samfundets og menneskers jordiske trivsel. Klar aftale, den ligner meget af det, man også herhjemme en gang imellem kan høre. Dengang klappede tilhørerne begejstret. Men de fik hurtigt armene ned. Politikeren var Hermann Göring, Hitlers luftfartsminister. Talen blev holdt på katolsk kongres i 1934. Et ondskabsfuldt eksempel, måske. Men det siger en meget vigtig ting: Det er situationen, der afgør det. Hvad der i den ene situation er rigtigt, kan i den næste blive skæbnsvangert, hvis aftalen holdes. Derfor ingen faste skillelinjer, ingen rettesnore og endegyldige aftaler om fordeling mellem hvem skal hvad. Evangeliet giver noget andet: en ledetråd for hvordan vi kan tro, uanset om vi er i kirken eller verden, i politik eller religion, eller hvor I er. Og det skal jeg prøve at give videre. Med tre billeder. Det første billede er selvfølgelig det billede, vi mødte i dagens tekst. Jesus er på tempelpladsen, tre dage før han tages til fange. Han underviser, og alle strømmer til. Byens folk, farisæere, skriftkloge og saddukæere.

Nogle farisæere vil sætte en fælde for ham. Må man betale skat til kejseren? Må man? Vis mig kejserens mønt, siger han, og de trækker en frem. Den må de faktisk ikke have med op til templet, for den har kejserens billede på sig, for at kejseren kan dyrkes og lydes som en Gud. Kejseren har besat landet, så hvis Jesus svarer ja, mister han folkets sympati, hvis han svarer nej, kan de udlevere ham som oprører. Og så er det, han svarer: Giv Gud, hvad Guds er, og kejseren hvad kejserens er. Og det gør de så. For kort efter hører vi, at nu tør de ikke spørge ham om mere, og begynder de at handle i stedet. De får ham udleveret, først til kongen og så til kejseren, så han hænges som en forbryder. De giver kejseren det, som kejserens er, beder kejseren om at tage sig af denne oprører fra Nazaret. Udleverer ham som en forbryder. De får det til at se ud, som om de har retten på deres side, og giver Kristus til kejseren, som var han under hans domæne. Måske er de i tvivl, men de vil af med ham, og ”resultatet retfærdiggør handlingen”, tænker de så. Men bedraget afsløres: De kommer til at give kejserens det, som er Guds, nemlig hans søn. Det er ham, der hænges på korset, ham, der råber efter Gud i mørket, ham, der dør. Og det er ham, der opstår tredjedag, sender sine disciple ud i verden for at holde mennesker fast på forsoning, og tilmed også forsoning for farisæere. Og hver gang han viser sig, siger en anden evangelist, har han mærkerne fra korset i kroppen, sår og naglegab. Mærker fra deres, eller skulle jeg sige vores, forkastelse, udstødelse eller aggression. De mærker er med, og med dem byder han ind til

forsoning og fornyelse, og sender os ud til at se noget, der er vigtigere end vores magt og vores afmagt.

Det var det første billede. Det maner til forsigtighed. Vi kan nemlig aldrig vide, om den, vi holder væk, knuser, sender bort, håner og foragter, gemmer væk for at få problemet væk, også er blevet tegnet med det kors, – uanset om det er en, der er offer for os, eller en der har myndighed over os. Vi kan ikke se tegnet, men kan tro, at det er der, kalde det frem hos ham og hos os. Hente vennen frem i fjenden, kærligheden i den fremmede. Kejserens billede er på mønten, han vil ses og tilbedes. Men Gud er altid usynligt tilstede i et tegn, der kun kan fastholdes i tro. Tegnet tegnes på børnenes ansigt og bryst, når de døbes, synligt i øjeblikket, og derefter kan det kun fremkaldes af tro. Vi bestemmer jo ikke over det tegn. Vi kan skrive navnet ind i kirkebogen og sige: hun eller han er en, der fik tegnet hos os. Men vi kan aldrig vide, om den, vi ikke har tegnet på, også bærer det. Måske er han aldrig døbt, måske kommer han med en anden religion, en anden forestilling om Gud. Og alligevel er vi nødt til at tro, at selv i denne helt anderledes religiøse klædedragt kan også han bære tegnet, for tegnet er Guds, og tegnet er skjult. Det er aldrig til at vide, i hvem Kristus viser sig for os. det kunne såmænd også være en hindu, en muslim, en buddhist. Men vores tro er vores satsning på, at vi netop i den anden kan finde det samme tegn, altså at også han skal mødes med forsoning, også han er under den Gud, som ikke efterlader ham i mørket, men sender ham til liv og til os. Hvordan gør han så det? Så må vi

til det næste billede.

Det er selvfølgelig dåben, hvor de små tegnes med tegnet, for at de, som jeg sagde, skal tilhøre den korsfæstede og opstandne Herre, Jesus Kristus. De skal tilhøre ham, det betyder ikke, at andre ikke gør det, selv om vi ikke har tegnet på dem, for tegnet er Guds, ikke vores.

Og med dem er det ligesom med den helt fremmede. Det er ikke et spørgsmål, om de selv tror. Det er for øvrigt ikke nemt, for der er meget, der kan tage troen fra os. Og i hvert fald tager det tid at tro. Et helt liv måske, eller mere.

Det handler om, hvorvidt *vi* tror det om dem. Om vi tør se tegnet og fastholde dem, hinanden og Vorherre på det, som jeg prøvede at sige i faddertiltalen. Vi skal vide, at uanset hvad de børn kommer ud for, hvilket mørke de møder, eller vi efterlader dem i, så tilhører de ham, som kunne være i mørket og dog meldte sig igen med oprejsning og forsoning. Vi skal vide, at deres sår kan blive hans. Og derfor også vores. At deres kærlighed og lyst til, at vi skal være med dem, er spejl af hans. At der er kærlighed, oprejsning, fred og kalden på vores glæde. Det lyder stort, men vi kender det godt. I det små.

Det er nemlig ganske som nybagte forældre, der ved og tror, at et hvert skrig og råb er råb på dem, og at de faktisk kan stilne den ved bryst, mad og simpel kærlig pleje. Også selv om de nogle gange skal kæmpe længe for det.

Vi er en del bedsteforældre her i dag, og nogen af os har oven i købet både børn og børnebørn med. Og jeg er sikker på, at alle

I, som nu er forældre ikke bare til børn, men til børn, som selv er blevet forældre, har haft den samme underfulde oplevelse. For et øjeblik siden var de unge, nu er de forældre. To er blevet til tre eller mere. Og de kan det bare. Man kan måske huske det fra sig selv, men det er ikke noget, man går og tænker på i mellemtiden. Og så ser man det hos dem. De *er* ikke bare forældre, de *gør* tilmed alt det, som forældre gør og med en selvfølgelighed, som om de aldrig har gjort andet. Deres hænder, deres stemmer, deres smil, deres øjne og kroppe gør helt, hvad de skal, som om det er noget, man bare kan og ved hvordan. Og så er det, de forvandler gråd til fred og smil.

Der er nogen, der siger, at den slags kunnen bare er reflekser og biologi. Fint nok for mig. Så lad os takke Vorherre for biologien, Og bede til, at sådan som han har skabt os til at kunne vende skrig til fred, sådan vil han også selv blive ved at gøre dét for os, som vi kan i det små. At han ikke efterlader os i gråden, men trækker os ud, giver næring til unge og gamle, kendte som fremmede. Uanset hvor vi er, om det er vores første eller sidste dag.

Vi kan altså genkende Gud, ikke som stor og fremmed, men i det enkle, som er lagt ned i vores egne hænders mulighed. Det var det andet billede.

Og så det tredje: Kig på vinduerne her i kirken og se lyset komme ind. Og når I kommer udenfor, så se også lige på himmelen over jer. For at tro, det er at se, og satse. Satse på det, som usynligt er tegnet i det, vi ser. Som et tegn på et bryst og et ansigt, i en elsket eller fremmed. At tro er at se, også når I ser

lyset komme ind og himmelen over jer. Det er jo i sig selv rart, men troen er mere end det. Men se først himmelen.

Vi kan jo lidt selv bestemme, hvordan vi ser. Jeg gik en gang på en villavej med en ung kunstner, som ville tage sig af min opdragelse. Han standsede og sagde: ”Hvis du nu skal tegne, hvad du ser lige her, hvordan vil du så gøre det?” Jeg begyndte straks at forklare, hvordan jeg ville tegne to huse med døre og vinduer, træer i mellem og hegn. Det var da klart. Og så var der lige manden, der rodede i sin have. Det lærte jeg ikke som barn, så han var nok kun blevet til et par streger. ”Se igen”, sagde han. ”Du tegner husene og træerne, men du kunne også vælge at tegne himmelen, at se den som det første. Tegn, hvordan den kommer ned til husene, omkring dem, ned i træerne, ned imellem dem, lyser på dem og imellem dem. Tegn den først, tegn alle de steder den trænger ind, så kommer resten af sig selv”.

Så når I kommer ud, så se. Se himmelen komme ned. Komme ind over tage, ned over huse, ned i gaderne, ned i alle mellemrummene. Se ikke gaderne og menneskene, se himmelen komme ned i sprækkerne, omkring dem, se den slutte sig omkring dem. Så kommer resten af sig selv.

Det er godt at gøre i november, der er ikke så meget af den, og så lægger man mærke til den. Og det er næsten nemmere i byen end på landet, hvor der ofte er for meget af den. Men i byen kan man se, at den kommer ned til os, slutter sig omkring, trænger ind i gaderne, ned i sprækkerne mellem husene, ned som lys omkring mennesker, den siver ovenfra ned over os, se den komme ned, for

at røre og for at nå. Intet så lavt at den ikke når ned.

Også om natten, for himmelen er lige så tæt på i mørket som i lyset. Om natten lægger den sit mørke ned over byen, og byen kæmper længe imod, tænder lys, holder sig i gang, men allerede inden de små timer kommer, er også byen begyndt at give efter, så himmelens natfarve kan komme til og sænke sig, kan nå ned og røre os. Der er ikke noget hul så dybt, at himmelen ikke når derned.

Og så er det, I gerne må huske jeres fader-
vor: du, som er i himlene, komme dit rige. For det er det, som troen lægger til som det usynlige tegn i det, vi ser. Himmelen, som trænger ned omkring os og mellem os, er ikke tom, ikke bare lys eller mørke. Den himmel, der sænker sig omkring os, har forsoningens skær. Og I må såmænd gerne tænke jer, at der midt i det lys også er forsoningens tegn, lige som et kors på barnets bryst.

Og hvis I prøver at se det tegn i alt det, de huse, vi ser, de folk, der er omkring os, så vil I også kunne se nogen, der skjuler sig, sænker blikket, ser ned, som om de ikke vil have himmelen og lyset ned over sig. Og I vil opdage, at I nogen gange selv overser det, lader som om det ikke er der, hverken hos os, eller hos dem, der er på gader og i huse. Så ser vi ikke verden og mennesker udsat for himmelens lys, ser dem ikke dirre, fordi de både vil tage imod det, og vil holde fast på deres eget. Så ser vi lyset omkring de andre og i gaderne, som et tomt, ligegyldigt lys, og dem, som er der, bliver som det lys, vi ser dem i. Og nogen gange ser du tilmed nogen omkring dig, som er nødt til at skjule sig for dig, fordi du ikke vil anerkende deres af-

magt, eller deres håb. Og du ser nogen, der er fortabte i deres historie, i deres sorg, og vrede, og som ikke vil ud. Og du finder det naturligt, ikke noget du skal eller kan gøre noget ved.

Hvis du så forsonerens himmel omkring dem, ville du vide, at det netop var hos de ligegyldige, de vrede, uforsonlige, du skulle være.

Fik jeg i øvrigt ikke sagt det: I skal give Gud, hvad Guds er!? Altså jer selv. Det betyder, at I skal være der, hvor han er. Og det ved I, når himmelen sænker sig ned omkring jer, ned over tage og ned i byens sprækker, ind ad dens vinduer. Ingen grund til at undgå dem, der skjuler sig for jer og for himmelens forsoning omkring dem. Vi ser den jo omkring dem, så det er der, vi skal være. Og selvfølgelig kan vi få hug for at være der. Hvis hun ikke har lyst til at komme ud af sin vrede, så bliver hun sikkert vredere endnu, hvis du minder hende om den dirren af afmagt og håb, du ser. Og hvis du holder forsoningens mulighed fast lidt længere end andre vil, bliver de også vrede, og vrede på dig. Men hvis du slipper den mulighed, så slipper du også det, du selv skal leve af og dø på. Så det dilemma kan ingen tage fra dig.

Det var billederne. Havde de så noget med politik og religion at gøre? Med begge dele, håber jeg. De ville fortælle, at hvis du vil give Gud, hvad Guds er, så må du være, *hvor* han er. Han er i det og hos den, du ser. Det ved du fra den himmel, som sænker sig ned over dem, over rådhouse og kirker, sygehuse og mødesteder og ned i sprækkerne mellem husene, ind til folk, omkring dem, imellem

Redaktion

Valgmenighedspræst
Margrethe Dahlerup Koch
V. Strandbjerg 32
6950 Ringkøbing
mdkoch@mail.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

dem. Også selv om de må skjule sig, undertiden skjule sig for os.

Og hvis du vil vide, *hvordan* Gud er, så se på det, du allerede har liggende i dine hænder og dine øjne, når barnets råb skal stilnes og fred eller glæde skal kaldes frem, så du tilmed selv kommer til at juble.

Og hvis du vil vide, *hos hvem* han er, så vær forsigtig. Gå hellere ud fra, at når han siger, at al magt i himmelen og på jorden er givet til ham, så skal du forvente et tegn fra ham i enhver, du møder. Muligheden for befrielse, oplivelse, forsoning og fællesskab er det, du skal kigge efter. Måske er det i første omgang usynligt, som et kors tegnet på en pande og et bryst. På et barn og på dig selv.

Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Far, Søn og Helligånd. Du som var er og bliver sand treenig Gud, du som var, er og bliver,
Højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed. Amen

Mogens Lindhardt

Vor Frelses, København